

Az Iparművészeti Múzeum újranyitására még várunk kell egy darabig, de jó hír, hogy szecessziós gyűjteményének legszebb darabjai nem kerültek a raktárak mélyére. A múzeum egykori igazgatója, Ráth György frissen felújított villájában szobáról szobára járva az európai szecessziós művészet minden irányzatából kapunk ízelítőt. Az egyik legszebb bútordarab, a különös díszítésű, rejtélyes funkciójú asztalka „A Kelet varázsa” feliratú szobácskában rejtőzik.

Németh György

BÚTORFANTÁZIA

Női íróasztal Carlo Bugatti műhelyéből

Magyarországon első ízben kerülnek bemutatásra olyan bútorok, melyek a híres olasz tervező, Carlo Bugatti – a világhírű autókonstruktőr Ettore és a szobrászművész Rembrandt Bugatti édesapjának – műhelyében készültek. A művész két sarokszéke és egy női íróasztal *A mi szecesszióink* című kiállításon, a felújított Ráth-villában látható.

Carlo Bugatti (1856–1940) rendkívül sokoldalú, az építészet, a képző- és iparművészet számos műfajában alkotó, különleges művészegyéniség volt. Tervezői tevékenysége és munkássága számos ponton kapcsolódik a 19. század második felének művészeti mozgalmaihoz. Merészen egyedi, eklektikus stílusa ötvözi a görög, a bizánci, a középkori nyugat-európai, a japán, a kínai, a perzsa és az arab művészetből származó elemeket. Kísérletet tett arra, hogy különböző történelmi korok és kultúrák művészetét ihlető forrásként használva, azok jellegzetességeit önálló formanyelvvé alakítva létrehozza saját művészetét. A kor filozófiai és esztétikai törekvései jegyében a tökéletes forma és szépség elérésére törekedett. Bútorművészetének jellegzetes eszköztárát, melyet alkotói

pályája során rendkívül változatosan alkalmazott, az Arts and Crafts mozgalom szellemiségét követve a hagyományos készítéstechnikák felfedezésével, újragondolásával és újrafogalmazásával alakította ki. Az 1890-es évek közepétől bútorain, melyekről büszkén állította, hogy azok az ő „saját stílusában” készültek, a szecesszió művészeti hatása is megfigyelhető.

Bugatti Milánóban a Brera Képzőművészeti Akadémián, majd Párizsban a Képzőművészeti Főiskolán (L'École des Beaux-Arts) folytatott tanulmányokat. 1888-ban Londonban egy olasz művészeti kiállításon bemutatott bútoraival lépett először a nyilvánosság elé, majd 1890-ben Milánóban megnyitotta bútorüzemét, melynek irányításában 1904-ig vett részt. Az 1902-ben megrendezett torinói nemzetközi iparművészeti kiállításon szobaberendezéseivel nagy sikert aratott, ám a különleges, teljes egészében pergamennel borított bútorok és szobabelsők elkészítése során minden pénzügyi tartalékát felemészítve adósságba keveredett, ezért bútorüzemét társának átadva családjával Párizsba, majd 1909-ben a francia fővárost is elhagyva vidékre költözött. Ettől

kezdve elsősorban ékszerek és ötvöstárgyak tervezésével és készítésével foglalkozott.

A kiállításon látható női íróasztal az egykori műgyűjtő, fiumei alkormányzó Hatvani Gaal Tibor (1861–1917) mór stílusú dolgozószobájának berendezéséhez tartozott. Gaal Tibor, aki 1896 és 1906 között többször is Fiume ideiglenes kormányzója volt, feltehetően a szolgálati ideje alatt vásárolhatta a Carlo Bugatti által tervezett bútorokat, melyekkel később a Városmajor utca 41. szám alatti villájában kialakított keleti szobát rendezték be. Az Árkay Aladár tervei alapján 1907–1908 között átépített villaépületben a mai napig fennmaradt az egykori dolgozószoba mór paloták hangulatát idéző festett famennyezete és a falakat díszítő gipszstukkó. A bútorok és Gaal Tibor keleti gyűjteményének tárgyai a gyűjtő halála után szétszóródtak, majd a 60-as években jelentős részük az Iparművészeti Múzeum, illetve a Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Művészeti Múzeum (ma: Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum) gyűjteményeibe került. A Gaal-villa Bugatti által tervezett bútor-együttesének egyik kiemelkedő alkotása a női

Női íróasztal (konzolasztal) Carlo Bugatti műhelyéből, 1900 körül, fa, pergamen, csont és domborított fémlémez díszítménnyel (selyemrojjtal), magasság: 100 cm, mélység: 48 cm, szélesség 58 cm, Iparművészeti Múzeum, Bútorgyűjtemény, ltsz.: 62.500.1

Az asztalka keleties díszítésű, pergamennel borított írófelülete

© IMM

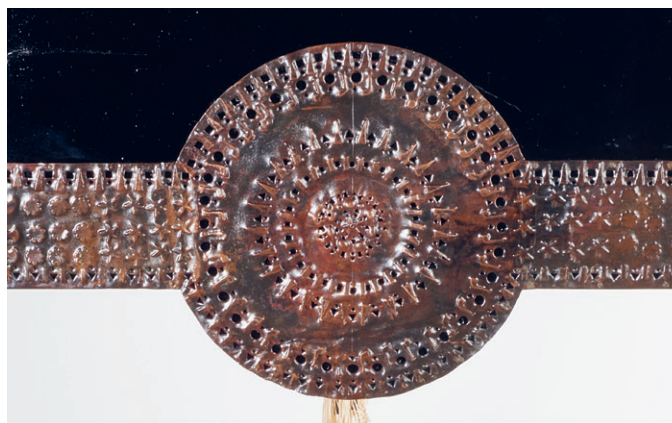
íróasztal, amely romos és jelentős mértékben hiányos állapotban őrződött meg az Iparművészeti Múzeum bútorgyűjteményében. Favázának és díszítményeinek helyreállítását 2006–2007-ben, a műtárgyegyüttes restaurálására indított projekt keretében végeztem el. Az asztallapot borító pergamenlapot Darabos Edit papír-bőrrestaurátor művész restaurálta 2009-ben.¹ A tárgy típusnak számos változata készült Bugatti műhelyében, legalábbis erre lehet következtetni, mivel többek között szerepel egy, a műhely kollekcióját bemutató, 1898-as felvételen. Díszítményeikben ugyan jelentős mértékben eltérő példányai pedig időről időre felbukkannak a világ híres aukciósházainak árverésein. A legtöbb esetben azonban az asztallap eredeti, gazdagon díszített pergamenborítása hiányzik és általában egyszerű, díszítetlen lappal van pótolva. A bútorművészetben a pergamen kárpit- és borítóanyag-

ként való felhasználására Bugatti előtt más példát nem találunk, ez művészetének egyik legeredetibb gondolata. A pergamen azonban rendkívül érzékenyen reagál még a levegő légnedvesség-tartalmának változásaira is, ezért a műtárgy restaurált pergamenlapját csak közvetlenül a kiállításba kerülés előtt rögzítettük eredeti helyére, kilenc évig ellenőrzött körülmények között tároltuk.

Bugatti orientalizáló keleties, illetve a japán művészethez közel álló díszítményei között előszeretettel használja az arab írás, illetve a kínai eredetű japán képirás, az ún. kanji (kandzsi) írásjeleinek pseudo változatait, melyek az asztalka felépítményében elhelyezkedő fiókok előlapjain és a pergamennel borított írófelületen is feltűnnek. Szívesen alkalmazza az aszimmetrikus képszerkesztést, noha részleteiben, az egyes képalkotó elemeket tekintve nem feltétlenül követi a távol-keleti

ábrázolásmódot. Egzotikus miliőben bár, de gyakran inkább az európai kultúrkörhöz tartozó ikonográfiát, „európaias” képtartalmakat jelenít meg, hogy elkerülje az utánzás vádját és önálló stílust alakítson ki.

A műtárgy és egyúttal Carlo Bugatti bútorművészetének további jellegzetessége a domborított-áttört és patinával ellátott, vörösréz lemezből készített fémrátétek, valamint a csontból készült rátétes díszítmények alkalmazása. A fiókok előlapján látható, forrasztóónból készített, stilizált növényi-állati, illetve pszeudo-kalligrafikus elemeket tartalmazó eklektikus díszítmény egy, a pásztorfaragásokon is alkalmazott archaikus készítéstechnika felelevenítésével, a forrasztóónnak a díszítmények vésett üregeibe öntésével készült. A Bugatti által tervezett bútorok fő ékességei a díszes paszomántok és rojtok, szerkezeti elemekként gyakran alkalmazott zsinórokat is.

A hátoldal mives fémlemez díszítményének részlete

© IMM

A női íróasztalka pompás selyemrojtja, melynek szálaira díszítőelemekként domborított-áttört fémlemezkeket fűztek, sajnos csak töredékesen maradt fenn, ezért rekonstruálása mellett döntöttünk.

Az asztal funkcióját tekintve megállapíthatjuk, hogy inkább dekoratív berendezési tárgy-

ról van szó, melynek díszítőfunkciója, nem pedig használati jellege az elsődleges. Carlo Bugattit tartják az első tervezőnek, aki szakítva a hagyományos szemlélettel, a tárgyak használati szerepét fantáziájának alárendelve a belsőépítészet és a bútortervezést elsősorban művészete kifejezőeszközének tekintette.

Szobaberendezései díszletre emlékeztetnek, némely bútora pedig kifejezetten szobrászati alkotásnak tekinthető. Kortársai zsenialitását elismerve ugyan, de az excentrikus, öntörvényű alkotók közé sorolták.

(A szerző fa-bútorrestaurátor művész.)

| 1 Darabos Edit: Carlo Bugatti-bútorok pergamenborításának restaurálása, *Műtárgyvédelem*, 2010/35, Magyar Nemzeti Múzeum, 11–27. o.

Álmúzeum, festmény- és műtárgymásolat,
fikció, zsidó negyed, divatdiktátor, stadiontúra
– minden az, aminek látszik?

múzeumcafé
67

A MúzeumCafé 67. számát keresse
a nagyobb újságárusoknál és a múzeumshopokban!

pszeudo
olyan, mintha